

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента,

Масика Ігоря Миколайовича, кандидата с.-г. наук, доцента

дисертації

Троценко Надії Володимирівни на тему: «**РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ТОВАРНИХ ТА НАСІННЄВИХ ПОСІВІВ КІНОА В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія»

Актуальність теми дисертації. Стрімкі зміни в структурі сільського господарства України призвели до скорочення сівозмін та вирощування лише рентабельних культур із високим виносом поживних речовин з ґрунту. Це, в свою чергу, призвело до значного погіршення фітосанітарного стану агроєкосистем, підвищення рівня забур'яненості та зростання загрози появи стійких до пестицидів збудників хвороб, шкідників і бур'янів, а також зниження родючості ґрунтів. В Україні важливо внести зміни в сівозміни за рахунок високорентабельних ярих культур з низьким рівнем винесення поживних речовин, стійких до високих температур і посухи, а також толерантних до застосування пестицидів. Тому, так звані, псевдозлаки на сьогоднішній день видаються досить перспективними продовольчими і технічними культурами. Типовим представником серед них є кіноа. Технологічні аспекти вирощування культури в країні нині маловивчені і потребують обґрунтованих досліджень, які сприятимуть її поширенню.

Наукова новизна та практичне значення результатів дисертації. Для зони північно-східного Лісостепу України вперше розроблено підходи до оцінювання густоти, продуктивності рослин, урожайності та передзбиральної десикації посівів кіноа. Визначено рівень польової схожості насіння кіноа, розраховано поправочний коефіцієнт норм висіву насіння на кінцеву густоту. Встановлено, що стабілізація основних параметрів посіву відбувається на рівні: 3,9 - 4,2 м²/м² листової поверхні та формуванні 8,5-9,4 т/га надземної фітомаси. Визначено, що діапазон значень коефіцієнта

врожайності складає 26-42 % за наявних агротехнологічних умов. Доведено та обгрунтовано технологічну доцільність десикації насіннєвих посівів для збільшення виходу насіння та покращення його якості.

Запропоновано та впроваджено у виробництво базову технологію вирощування кіноа для отримання врожаю 2,58-2,63 т/га (норма висіву 1,2 млн/га, норма добрив $\geq N_{32}P_{32}K_{32} + N_{30}$ (фаза 6 справжніх листків)), за рахунок проведення передзбиральної сеникації посіву розчином аміачної селітри (50,0 кг/га). Розроблена здобувачкою технологія пройшла виробничу перевірку в господарстві СТОВ «Інтер» Прилуцького району Чернігівської області, на загальній площі 18 га.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження, покладені в основу дисертаційної роботи, були проведені відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Сумського національного аграрного університету в рамках тем: «Створення вихідного матеріалу сортів кіноа, адаптованих до умов північно-східного Лісостепу та Полісся України» (номер держаної реєстрації 0118U004748, 2018-2022) та «Оптимізація технології вирощування *Chenopodium quinoa Willd* в умовах північно-східного Лісостепу та Полісся України (номер державної реєстрації 0119U101581, 2019 - 2023).

Головні результати, отримані особисто автором. Автором дисертаційної роботи було здійснено планування та проведення дослідів, узагальнення наукової інформації літературних джерел, аналіз отриманих експериментальних даних, формування висновків та пропозицій виробництву, підготовка та написання наукових публікацій. Наукові публікації підготовлені як у співавторстві, так і одноосібно.

Проведений аналіз звіту перевірки на плагіат на наявність текстових запозичень (програма StrikePlagiarism.com) засвідчив, що дисертаційна робота Троценко Надії Володимирівни «Розробка технології вирощування товарних та насіннєвих сортів кіноа в умовах північно-східного Лісостепу України» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить

елементів плагіату та запозичень згідно постанови КМУ від 12.01.2022 № 44 п. 9. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Кількість наукових публікацій. Основні результати дисертації представлено в 11 наукових публікаціях, а саме: 4-х статтях, опублікованих в наукових фахових виданнях України категорії В; у науково-метричних базах Scopus/WoS – 1, тез наукових доповідей – 6. Троценко Н. В. має два свідоцтва на сорти кіноа та патент.

Зауваження і побажання до змісту. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Троценко Н. В., її важливе науково-теоретичне й практичне значення, новизну та актуальність досліджень, необхідно зупинитися на таких зауваженнях і побажаннях:

1. Підрозділ 2.3 «Методика досліджень» містить лише базову інформацію щодо схеми польових дослідів та переліку облікових параметрів. У той же час значна кількість методик окремих польових та лабораторних досліджень, які наведені у статтях автора, до розділу не включені.

2. У підрозділі 3.3. автор використовує різну термінологію, щодо позначення загальної кількості повітряно сухої фітомаси рослин на період збирання (т/га). Це «надземна фітомаса посіву (НФП)», як це наведено у переліку скорочень, а також терміни: «урожай повітряно-сухої маси», «загальна фітомаса посіву».

3. У 3-х мірних графіках рис. 4.6 – 4.8 для назви осей X, Y та Z використано некоректний шрифт, також є зауваження щодо штриховки сегментів (факторів впливу) у рис. 3.1 та 4.1.

4. До текстової частини роботи є незначні зауваження граматичного та стилістичного характеру.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Троценко Надії Володимирівни «Розробка технології вирощування товарних та насінневих посівів кіноа в умовах північно-східного Лісостепу України», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії з

галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія» за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами обґрунтованості, основними положеннями і результатами опублікованими, у фахових виданнях, новизною постановки та практичним значенням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022.

Здобувачка Троценко Надія Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 201 «Агрономія» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

Офіційний рецензент,

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри агротехнологій та
грунтознавства СНАУ

Ігор МАСИК

